СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 218. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 20-го жовтня 1942. No. 218. Jersey City, N. J., Tuesday, October 20, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НАЗРІВАЄ ВЕЛИКА БИТВА БІЛЯ СОЛОМОНСЬКИХ ОСТРОВІВ

ВАШИНГТОН. — Японці далі стягають великі сили в околицях Соломонських островів готуючись до загальної морської і сухопутної офензиви на тім відтінку. З другого боку американці також стягають великі морські сили, так, що великий морський зудар біля Соломонських островів є майже певний. Морські сили обох країв стоять у віддаленні від себе 300 миль. Японці тимчасом роблять повітряну підготовку і два рази бомбардували летунський майдан на острові Ґвадальканал. Але при тім понесли великі втрати. Перший раз атакувало їх 14 бомбовиків при охороні 8 гончих літаків. Американські протилетунські сили знищили всі 14 японських бомбовиків, як теж два гончих літаків. В останніх днях японці не вспіли висадити на остров Ґвадалканал нових сил. Знавці кажуть, що доля Соломонських островів залежатиме від висліду морської битви. Положення в тих околицях дуже напружене. — Американські літаки виконали налет на японську фльоту, що зібралась біля острова Бюин і бомбами ушкодили три японські кружляки, а запалили один транспортовий корабель. Також знищили сім японських морських літаків.

ЗНИЩЕНО ДВА ЯПОНСЬКІ КОРАБЛІ БІЛЯ КІСКИ.

ВАШИНГТОН. — Американські бомбовики налітали японську базу на острові Кіска і там в заливі знищили два японські нищівники. Ті нищівники дістали по кілька бомб і запалали вогнем. Японська залога опустила їх в рятункових лодках.

ЗАКЛИК ДО ГОСПОДИНЬ.

ВАШИНГТОН. — Бюро цивільної оборони видало заклик до американських господинь, щоб вони далі складали метали і металеві пушки там, де потрібно. Тих ощадностей потрібно й тепер, по переведенні збірки старого заліззя. Згадане бюро також закликає господинь, щоб вони щадили старий шовк, зокрема старі панчохи, бо того шовку потрібно для виробу мішочків на стрільний порох до гармат.

ЗБІРКА ЗАЛІЗЗЯ ВПОВНІ ВДАЛАСЬ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія через радіо заявив, що збірка старого заліззя, переведена недавно в Ню Йорку, була знаменитим успіхом. Зібрано 130,000 тон старого заліззя й іншого металю. Те залізо буде продане фабрикам, казав посадник, по $4.50 за тону. За одержані гроші: буде створений фонд, що піде на поміч ріжним цивільним воєнно-оборонним орґанізаціям.

ПАЙКИ ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ.

НЮ ЙОРК. — Державні власти повідомили, що цеї зими люди дістануть одну третину опалової оливи менше, ніж діставали в нормальних часах. Та і цього пайку уряд не ґарантує людям, бо колиб обставини змінились так, що цеї скількости годі було людям доставити, то вони мусітимуть обходитись з іще меншим пайком. Власти щераз закликали людей і фабрики, щоб чимскорше перемінювали свої опалові печі з оливи на вуголь. Цеї зими на східнім побережжі треба конче заощадити 40 міліонів барилок опалової оливи, а дотепер внаслідок перемін можна буде заощадити лише 25 міліонів. 15 міліонів ще буде за коротко.

СПРОБА ЕВАКУАЦІЇ В КЕМДЕН.

КЕМДЕН. — Власти перевели в Кемден, Н. Дж., пробну евакуацію людей. Кемден є одно з важніших міст будови ріжного роду кораблів і колиб ворогам Америки прийшло на думку бомбардувати американські міста, то вони певно не оминулиб Кемден. Тому власти там спеціяльно приготовились до такого налету. Минулої неділі вони навіть перевели пробну евакуацію жінок і дітей подалі з міста. Щоб надати тій евакуації справжнього реалістичного вигляду в ріжних місцях спричинено штучні вибухи. До евакуації притягнено всі автобуси і троки. Впродовж кількох годин вивезено 4,000 жінок і дітей поза місто. Всі цивільно-оборонні орґанізації, як теж шпитальна служба, вивязались якслід зо своїх обовязків.

МОЖЛИВИЙ БРАК ХАРЧІВ НАСТУПНОГО РОКУ.

ВАШИНГТОН. — В добре поінформованих колах говорять, що наступного року може бути в Америці брак харчів. Цей брак може бути спричинений тим, що досі з фарм пішло до війська, або до фабричних робіт, один міліон здорових робітників. Крім того внаслідок воєнного вирібництва, в Америці заперестали виробляти фармерські машини. Щороку фармери купували біля 300,000 ріжних фармерських машин. Тепер тих машин годі буде дістати. Це може спричинити брак харчів наступного року. Цього року збір знаменитий і внаслідок доброї погоди вдалось його вцілости зібрати. Але як буде наступних років, годі точно сказати?

Велике Свято Пошанування Американських Вояків Українського Роду в Джерзі Сити

ДЖЕРЗІ СИТІ (Ню Джерзі). — Знаю українців від чверть століття. Знаю, якими ідеями жиють, що думають і як сповняють свої горожанські обовязки. І можу ствердити, що вони завжди були і є льояльними американськими горожанами. Таке заявив головний бесідник, довголітний комішенер Джерзі Сиuі, Вилйем Джеймс МекҐоверн, в неділю, 18. жовтня, на святі Відслонення Таблиці з іменами американсько-українських вояків. Як кандидат на містовий найвищий виборний уряд, МекҐоверн подав, що він знає, що говорить до української громади, яка розуміє, що тепер є війна на життя на смерть з „медмен оф Юроп", та що американські українці є цілою силою по стороні нашого президента Рузвелта. Суддя Джан Дж. Флаґерті опер зміст своєї промови на релігії й етиці. Як той, що теж знає американських українців, заявив, що хрест, який видвигнув Христофор Колюмб на тій землі, є далі головною підставою американського життя, а українці його вірною підпорою. Отець В. Лотович, парох і батько сина, що є офіциром в американській маринарці, звернув увагу на слова Линколна, що з наших промов нічого може не остати, але вічно житимуть діла тих, що положили і положать голови за цей край. Есемблимен Марсел Ваґнер заявив, що бемось за вольности всього світа, але він певний, що між тими вольностями мусить бути місце теж і для вільної і незалежної України. Як американсько-українська мати, що посилає свого сина до армії, пані Анастазія Ваґнер, візвала американсько-українських матерей до віддання всього, що можливе, щоб наш край вийшов перемогою. Досі усе було сказане англійською мовою. Знову українською мовою д-р Л. Мишуга заявив, що в 1914 році, як вибухла перша світова війна, і як українські матері в старім краю висилали своїх синів на війну класти життя за чужі інтереси, то тоді та влада вішала в тому самому часі батьків і братів тих вояків, що її боронили. А нині ми бачимо, що тут, в Америці, наша влада віддає пошану як нашим воякам, так і їхнім родичам. Найбільший духовий представник українського народу, Тарас Шевченко, не бажав собі нічого іншого, як те, щоб в Україні запанував дух і праведний закон Вашингтона. За це боролись і боряться кращі сини України. І теж і за те ідуть боротись американські вояки українського роду, яким отсе віддаємо честь. Уже сто років тому назад був в Україні американський дух, виявлений ґенієм України, а тепер вороги волі України намагаються учити нас американізму. Відповідь на це наші вояки, що так щиро боронять Америку.

Свято зачалось релиґійною відправою в церкві св. Петра і Павла в Джерзі Сити при асисті таких священиків: о. декан А. Лотович, о. М. Марків, о. д-р Д. Ґулин і о. В. Лотович. Прекрасну проповідь про обовязки американських українців і вояків супроти Америки виголосив о. Марків. Програмою свята проводив Василь Ґела, ветеран минулої світової війни. По відправі нарід зібрався перед церквою, де виднiла прекрасна таблиця з поверх 300 призвіщами молодих українських вояків з Джерзі Сити, що служать в американській армії. Хор ім. Лисенка прикрасив відправу співом у церкві, як теж і на дворі, під орудою В. Ґели. Підчас промов Стефан Маґура, співробітник „Джерзей Джорнел", голова Українського Комітету Продажі Военних Бондів, оповістив, що почесні грамоти за акцію в розпродажі бондів у Джерзі Сити дістали о. В. Лотович і п. Микола Мурашко, предсідник У. Н. Союзу, згідно з ухвалою містового Комітету Продажі Военних Бондів. Українська громада в Джерзі Сити є на четвертому місці в кавнті, а У. Н. Союз між орґанізаціями на другім щодо бондів.

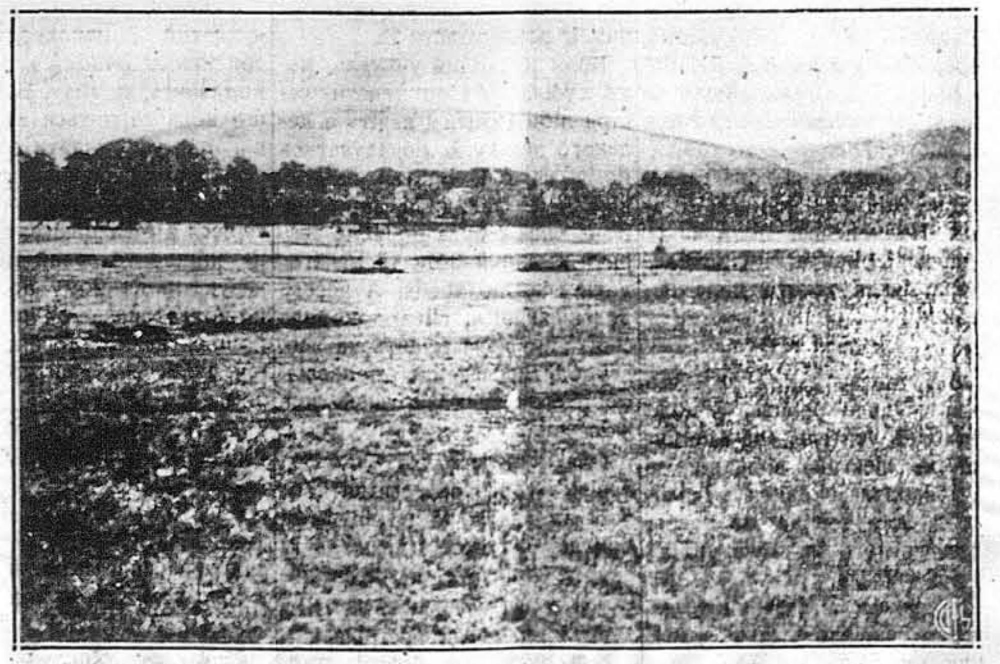
Пропамятна Таблиця була виставлена між великими гарними прапорами: американським і українським. На трибуні, де говорили бесідники, повівали теж два прапори: американський — звіздистий і український — жовто-блакитний. Свято, на яке зійшлась маса народу й на якому почесне місце заняли матері вояків, закінчилось відспіванням „Май Контрі".

СПРАВА ОБНИЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ВІКУ В СЕНАТІ

ВАШИНГТОН. — Палата представників великою більшістю голосів переголосувала зниження військової служби до 18 року життя. Водночас вона поробила застереження, щоб хлопці з гай скул, каледжів та університетів покінчили свої навчальні семестри і щойно тоді пішли до служби. Проти того застереження виступали військові власти, які говорили, що ми мусимо забути за школу, коли маємо таку важну війну на руках. Сенат правдоподібно поробить свої власні поправки, а тоді обі палати приступлять до однозгіднення закону. Це станеться вже в найближчих кількох днях. Опісля конґрес розійдеться на пару тижнів на вакації, щоб взяти участь у надходячих виборах.

Совєтські Війська Далі Відбивають Усі Німецькі Наступи

МОСКВА. — Совєтські воєнні звідомлення подають про дальші дуже завзяті й сильно сконцентровані німецькі наступи піхоти і тенків. Кажуть, що знову полягли тисячі німецьких вояків, але положення не змінилося ні в Сталінґраді, ні в німецькому наступі в напрямі Волги, ні на Кавказі.

СТРАТЕҐІЧНИЙ ОСТРОВ.—Летничий майдан на Ґвадалканалі, за посідання котрого японці тепер роблять очайдушні зусилля. Є цей остров немовби ключем до посідання південного пацифічного воєнного театру. На світлині: маринарські відділи засипають ями, зроблені бомбами підчас японського нападу.

ЗЕМЛІ ПО ДНІПРО, ДОН І ВОЛГУ ЗДОБУТІ ДЛЯ НІМЕЦЬКОГО ВИЗИСКУ, КАЖЕ ҐЕБЕЛЬС

БЕРН (Швайцарія). — Д-р Йосиф Ґебельс, націстівський міністер пропаґанди, виголосив в Мінхен, в місці народження націзму, знаменну промову та тему, що отсе німецький нарід має останню і найбільшу в його історії нагоду стати великим і багатим і набути той „життєвий простір", за яким побивався. Треба ще тільки, казав Ґебельс, видержати. І треба, щоб мешканці Мінхену стали для усіх німців прикладом „патріотичного сентименту, національного обєднання, витривалости і сили".

Уже те, що треба було Ґебельсови аж так апелювати, вказує, що мораль німецького народу підупадає, не зважаючи на німецькі воєнні здобутки. На це вказує теж клич, під яким відбулося віче, а він такий: „Підготовка до боротьби і льояльність для вітчини".

Не за Гогенцолєрнів, Габсбурґів чи соціялізм, а за пшеницю...

Ще казав Ґебельс, що теперішня війна, яку ведуть німці, цілком відмінна від інших, коли то вони воювали в імені королів пруських чи цісарів австрійських, в імені Прусії чи Габсбурґів. Це не є теж війна, казав він, за соціялізм чи націзм, ні іде в ній про пролєтаріят чи буржуазію. Німеччина, казав Ґебельс, веде тепер війну за далеко важніші для німців речі: за вугілля, за залізо, за нафту, а в першу чергу — за пшеницю, за хліб. У звязку з тим Ґебельс вияснив, які то величезні й багаті простори заняли німці над Дніпром, Доном і Волгою. До цього ще додав, що незабаром заберуть ще й Кавказ і контролюватимуть не тільки найбільші резервуари збіжжа, але й нафти. Усе те німці здобули для себе, для Німеччини, казав Ґебельс, і все те буде визискане в користь німецького народу. На тому збудував Ґебельс ще свою відповідь „брехунам", себто Англії й Злученим Державам, що то заповідають крах Німеччини та „блофують" тим, що можуть збудувати корабель за 10 днів, що має 10,000 тон поємности. При тому всьому Ґебельс пробував ще виправдувати Німеччину, що то „вона війни не зачинала", як теж і бомбардування міста.

ЧОРЧИЛ ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД НІМЕЦЬКИМИ НАЛЕТАМИ.

ЛОНДОН: — При вправах Цивільної Оробони в Вемблі прочитано письмо британійського премієра, Винстона Чорчила, в якому він признає, що Аліянти вже перебрали повітряну офензиву з німецьких рук, але остерігає, щоб „не спочивати на лаврах". Чорчил каже, що треба надіятись, що німці зачнуть знову налітати на Англію і завдавати їй нові удари.

ВЕЛИКА ФРАНЦУЗЬКА ФЛЬОТА В ДАКАРІ.

ЛОНДОН. — Коли хто журиться справою „другого фронту", то так може скластись, що він може бути отворений кожної днини в Африці, що є під контролею Віші. Іде тут про те, що французький уряд у Віші вислав до Дакар, головної пристані в Французькій Західній Африці, велике число наймодерніших французьких воєнних кораблів, між якими є і панцирник Рішеліє, що має 35,000 тон містоти. Кажеться, що вислано ті кораблі під натиском Німеччини, яка надіється в Дакарі наступу Аліянтів.

ВАЖНІ ВОЄННІ НАРАДИ.

ЛОНДОН. — В Лондоні відбуваються тайні воєнні наради, в яких бере участь теж і премієр Смутс з Полудневої Африки. Кажуть, що радять над тим, щоб очистити ціле Середземне море з загрози Осі. Тому надіються, що Єгипет стане головним тереном найближчої боротьби. Та підкресляють, що це залежатиме ще від президента Рузвелта, чи він дасть свою згоду на те, що буде упляноване в Лондоні.

НОВІ НІМЕЦЬКІ ЗЛОЧИНСТВА НАД ЧЕХАМИ.

ЛОНДОН. — Арештовано й вислано до концентраційних таборів усіх ще живучих кревних тих чеських провідників, що перебувають в Англії й звідтам продовжають боротьбу проти націстівської окупації Чехословаччини. Таке заявив Карл Герман Франк, німецький державний секретар для Чехії-Морави.

НІЩО ЇХ НЕ ЗАХИТАЄ.

ЛОНДОН. — Чехословацький уряд на вигнанню оголосив через радіо, що ніякі „бестіяльства" націстів не відстрашать чехів від дальшої боротьби за визволення їхнього краю.

НАЦІСТІВСЬКІ АҐЕНТИ — ФРАНЦУЗЬКИМИ ГОРОЖАНАМИ.

ЛОНДОН. — Уряд у Віші дав горожанство 500 націстівським аґентам, щоб таким чином вони могли „лекше працювати". Іде тут головно про те, щоб стягати французів на примусові роботи до Німеччини

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Theree months	$2.50

ВИЙТИ З АТМОСФЕРИ НЕВДАЧІ

В цілому американсько-українському життю відчувається брак більшої активности, пориву і поступу вперед. Правда, тепер війна, а всі наші головні думки звязані з нею. Так і повинно бути. Алеж війна ведеться за високі ідеали, за нове життя в світі, так чомуж у такому часі почувати себе пригнобленим, коли є надія на ліпше? І то на ліпше й для того українського народу, з якого походимо, а якого неволя і терпіння додавали нам стільки енергії до ідейної праці й жертвенности! Це правда, що вороги визволення українського народу з неволі, теж при допомозі наших виродків, пробували, а то ще й далі пробують завдавати нам ріжні удари, рахуючи на воєнну істерію і американську непоінформованість. Але це їм одначе не вдається! Зате вдалось їм одно: Вони дещо прибили в нашому громадянстві почуття самопевности. Через те дехто відчуває, що наші ідейні пориви стрінула якась невдача. А так не є. Навпаки є надія, що багато з наших ідей готово саме тепер сповнитись, якщо тільки наш край вийде з війни переможцем. А він вийде!

Ось тому треба нам обовязково взятись за більшу активність у нашому житті. Та це не станеться, поки ми, як пише Орайзен Сует Мердін, не вийдемо з „атмосфери невдачі" і поки не позбудимось думок про невдачу. Хто постійно говорить про невдачі, каже Мердін, як теж і про непереможні перешкоди, що стоять на дорозі — той постійно іде дорогою, що може принести тільки невдачу.

В тій хвилині, як даш доступ до свого духа сумнівови про себе і стратиш самодовіря — віддаєшся в руки ворогови, пише Мердін. Як уявиш собі, що ти слабий і недотепа, підкопуєш тим самим підставу до дальших осягів.

А чи так не є з нами в Америці, коли добре над собою застановимося?

Дехто, що над тим роздумує, дораджує ждати на кращі обставини. А щож переміняє обставини? — питає Мердін. Бажання, чи поступ; сон, чи праця? Чи можна надіятись, щоб щось змінилось, коли сидимо тихо і тільки бажаємо, щоб воно змінилось? Бажання, каже Мердін, не має ніякої вартости, якщо не йде вслід за ним підприємчисість, рішучість і відвага.

Ось це є те, чого нам треба: старим і молодим. Ось це є те, за що треба братись і про що треба думати цілому американсько-українському громадянству. Більше самодовіря, віри в самих себе, в свою правду, бо самодовіря є „основою твердого переконання; воно є причиною, що інші в нас вірять".

Ворожі нам сили хотілиб ось те самодовіря у нас знищити, щоб таким чином знищити і нашу творчість, нашу активність. Відповідати на це треба: збільшеною активністю, повною віри в краще завтра, визволене з агресорів, диктаторів і насильства.

Засоби Людської Сили Америки

Здавалось донедавна, що Америка має безграничні запаси усего. Але по пару місяцях війни треба було поспішно робити провірку такого погляду. На першу чергу поставлено справу ґуми і впроваджено різке обмеження в уживанні ґуми. Прийшло найкування ґазоліни і цукру. Тепер впроваджується обмеження в споживанні мяса. Збирають люди старе заліззя. А тепер на чергу приходить раціональне орудування людською силою. Бо, не звертаючи уваги на 135 міліонів американського населення в нинішній тотальній війні треба і з людською силою числитись. Ще донедавна тої людської сили було так багато, що годі було для неї знайти заняття. В часі депресії, як дехто нараховував, було в один час 13 міліонів людей без праці. Нині для них всіх знайдеться праця, а навіть замало рук, щоб виконати ті велитенські роботи, котрі потягає за собою нинішна війна.

Команда армії говорить, що треба мати десять міліонову армію. А не виключене, що треба буде іще більше людей при зброї. Бо треба посилати вояків на всі світові фронти, а крім того треба мати кілька міліонів вояків в самім краю. Коли ходить про боєвий фронт, то він дуже складний і потребує багато помічних сил. Один бомбовик потребує кількадесять людей для обслуги. Також великої обслуги потребують інші боєві машини, повзи, гармати, троки, інжинірські машини для будови фортифікацій, шляхів, мостів, касарень, ганґарів, гаражів.

Знов армія разом зо своїми помічними відділами потребує цілої армії робітників в запіллі, яка доставлялаб для армій в одностроях нових машин, амуніції, одежі, харчів. На кожного вояка в армії треба щонайменше кілька робітників поза фронтом. Чотири і пів міліона вояків нині засобляє 23 міліонів робітників, що працюють в воєнним промислі. Але те число мусить ще значно зрости.

До запільних робітників знов належать не лише ті, що працюють по фабриках, але й ті, що працюють на фармах і в копальнях. Фабричні і копальняні робітники шляхом своїх сильних організацій, вже давніше добились від суспільности відносно високих заплат. Найгірше стояли і стоять фармерські робітники. Фармерський робітник пересічно заробить на місяць стільки, що міський, чи копальняний на тиждень.

Приманювані великими заробітками в місті фармерські робітники почали масово покидати фарми і тягнутись до міст. Число фармерських робітників в останніх пару роках змаліло на одну пяту. Це дуже зле відбивається на продукції харчів, яких нині потрібно теж для прохарчування союзників. Сотки тисяч тон харчів йде з Америки до Британії, як теж і до інших країв, включаючи Совети.

Фармерський бльок добивався на фармерські продукти вищих цін, мовляв, тим фармерів можна буде приманити до землі. Проти того виступили інші ґрупи, разом з урядом. Вони заявили, що це буде початок до ґвалтовної інфляції, в якій будуть зметені всі ощадности американської нації, якtеж повстане в господарськім житті велике замішання. Юнії фабричних робітників і копалень мають свої сильні організації, котрі заробіток своїх членів тісно звязали з доріжнею. Підростає дорожня — вгору скачуть їх заробітні платні. Це ніби зовсім справедливо. Але тут саме міститься ціла загроза для інфляції. Бо колиб фармері добились вищих цін на свої продукти, то мусілиб підскочити вгору кошти міського життя. Робітники міста автоматично дісталиб підвишки заробітних плат, так, що фармери знов полишилисяб позаду. Тоді фармери знов добивалисяб вищих цін на свої продукти, підбиваючи вгору заробітні платні міських робітників. Ціна підносилабся що місяця, що тижня, а опісля — щодня. Це булаб ґвалтовна інфляція, до котрої уряд не сміє допустити.

Проте фармерські робітники далі втікають з фарм. Також міські галузи промислу не мають належного надійлу людської сили. Деякі околиці відчувають величезний брак робучих рук. В інших ще нині існує певне безробіття. Робітники нині дивляться, де найбільше заробити. Коли вони в іншій фабриці можуть дістати вищу заплату, вони покидають першу фабрику і йдуть до другої.

На це не має іншої ради, як наложити державну контролю і найти певне присилування на всіх працівників. Але силування теж натрапить на труднощі. Люди зачнуть обурюватись, що їх уряд посилає в те чи друге місце, і, можливо, розриває з родиною. А навіть будуть обурюватись, що їх змушують працювати в одній галузі, коли друга поплатніша.

Щоби злагіднити це обурення, робітник повинен памятати, що ми в війні по саму шию. Це тотальна війна, в якій беруть участь всі громадяни, до жінок і дітей включно. Це боротьба цілих націй, а не династій, як було в середновіччі, чи армій, як це було кілька десятків літ тому. Це війна всіх. Одні борються на далеких фронтах, інші на домашніх. А тому, що ми всі свойого роду вояки, ми мусимо теж підчинитись воєнній дисципліні. Той, що наставляє свою грудь на ворожі кулі повинен знати, що ціла нація вдячна за його жертвенність. Щасливіші з нас, що працюємо в запіллі і за свою працю дістаємо належну заплату та належний рівень життя — повинні все порівнувати свої жертви з жертвами тих, що гинуть на фронті. А це притупить дещо себелюбні інстинкти ріжних суспільних ґруп і фракцій. Коли наступить силувана реґуляція праці ми будемо поменше воркотіти і нарікати на „несправедливість".

ІТАЛІЯ Й ВІЙНА

Тиждень тому, знагоди Дня Колюмба, виголосив був федеральний генеральний прокуратор Френсиз Бидл, котрий займає в кабінеті президента становище, рівнорядне зо становищем міністра справедливости, памятну промову, в котрій повідомив громадянство, що американський уряд уже не вважає уроженців Італії ворогами, як це він робив зчасу, як Італія й Злучені Держави собі взаїмно виповіли війну.

Зовсім певно одною з цілей заяви було скріпити в самій Італії почуття приязни до Злучених Держав.

Американський уряд взявся вдаряти в так звану воєнну мораль ворога. Німеччина робила такі заходи здавна. Від самого початку війни вона на всі заставки пробує посварити зо собою Злучені Держави й Велику Британію, то знову Злучені Держави й Китай, то Злучені Держави й краї латинської Америки, а наконець Злучені Держави й Росію. Проти союзу Злучених Держав і Росії звертаються спеціяльними словами й Гітлер і Ґерінґ. Отже американський уряд у цьому випадку просто обернув бук, котрий нацисти й фашисти наставили на Обєднані Держави, й вдарив ним по хребті їх самих.

Проти ефективности цеї зброї підняв дехто заміт, що заява американського уряду про льояльність італійців до справи Обєднаних Держав не дістанеться до відома народу в Італії. Одначе Обєднані Державі скоро постаралися, щоби заява Бидла до відома італійців дійшла: спеціяльні літаки Обєднаних Держав „збомбардували" Італію летючками, задрукованими промовою Бидла в День Колюмба. Що італійський народ ці летючки дістав і читав, знаємо нині вже зовсім певно, бо фашистівське радіо в Римі згадало в своїх авдиціях про промову Бидла та про зміну становища американського уряду до уроженців Італії.

Фашистівське радіо в Римі, подаючи вістку про цю подію, заявило, що „ми не будемо спротивлятися тим блазенським маневрам, але будемо трактувати їх з погордою". Очевидно, це тільки так сказано, але цю справу фашистівський уряд мусить трактувати зовсім поважно. Як він захоче її трактувати погордою, то факти живого життя заставлять його трактувати справу поважно.

Передовсім не дадуть цеї справи трактувати з погордою союзники фашистів, нацисти. Вони певно знають, яке вражіння може викликати серед такого темпераментального народу, яким є італійці, промова Бидла, і вони певно візьмуться заздалегідь за якісь засоби, аби не дати італійцям хилитися до Обєднаних Держав. Подорож Гейнріха Гімлера, начальника Ґестапо, по Італії певно має між іншим на цілі „скріпити" звязки фашистів і нацистів. Що засоби для скріплення звязків Італії з Німеччиною можуть іти дуже далеко, видно з того, що націстичний урядник відбуває по Італії не відвідну подорож, а інспекційну подорож. До того не їде він самий, а в товаристві "парусот" націстичних урядників. До того в офіційній націстичній заяві про цю інспекцію сказано, що вона має на цілі дати поміч італійській поліції й цензурі. Виходило би з того, що італійська поліція вже заслаба, аби дати собі раду з удержанням порядку й безпеченства.

Незадовго потім сповіщено було, що й націстичний міністер освіти, Бернгард Руст, собі збирається на інспекцію по Італії. Думає обїхати італійські шкільні встанови. Яка ціль цеї інспекції, не сказано. Можливо, що й італійські вчителі не можуть собі дати ради з завданням навчання фашизму, як італійська поліція не може гарантувати безпечества фашизму. Чим закінчаться ці візити, можемо догадатися: певно не тим, що нацисти будуть помагати фашистам, а тим, що фашисти будуть тільки помішниками справжніх босів, нацистів.

Не буде це зрештою ніякою несподіванкою для італійців, серед котрих уже від літ курсує анекдот на цю тему. Говорять він про одного віденського жида, котрий, як Гітлер ще був бідним маляром почтівок, кілька разів ратував його нібито позичками від голоду. Коли Гітлер заняв Відень й нацисти почали переслідування жидів, цей жид добився на побачення до Гітлера з просьбою ратунку. Гітлер дав йому 3,000 марок і казав забиратися з краю. Жид утік до Праги. Але за якийсь час Гітлер заняв Чехію, і жид прийшов знов до Гітлера просити ратунку. Гітлер дав йому 2,000 марок і казав утікати з краю. Жид утік до Варшави, але й там його скоро найшли нацисти, занявши Польщу. Цим разом Гітлер уже не хотів бачити свого колишнього добродія. Казав йому виплатити тисячу марок і переказав: „Забирайся з краю, але як тебе на другий рік зловимо в Італії, то тобі вже ратунку ніякого не буде". Таким анекдотом італійці хочуть сказати, що італійсько-німецький союз закінчиться окупацією Італії на взір Австрії, Чехії й Польщі.

І італійська ситуація ускладнюється для італійців не лише внаслідок зростаючої контролі Німеччини над італійським народом і господарським апаратом. Як кажуть глухі вісти з Італії, ускладнюється вона ще й недугою Мусолінія. Як загально відомо, італійський диктатор хорує здавна на сифіліс: На цей факт є зрештою певні документи, видані італійським урядом (передфашистівським). Багато публіцистів навіть пояснялo Мусолінієву жадобу влади, почуттям нездужання на цю руйнуючу тіло й ум недугу. Щоби переконати других і себе самого, що з ним ще не так зле, любив пописуватися своєю силою й фізичною справністю, любив виконувати різні фізичні роботи, а принаймні вибивати запятками й підошвами гострі кроки й ходити з випнятою наперед грудю. Мусолінієві промови, повні бомбасту, надутости, теж мають безпосередній звязок з його недугою, як і його програма розбудови італійської, чи римської, імперії. Наконець, і вміщання Італії в війну проти виразних інтересів держави й народу, теж звязують з Мусолінієвою недугою, бож війна все дає диктаторові багато нагод робити геройські пози, не вимагаючи від нього геройської посвяти.

Останніми часами з Італії перекрадаються вісти, що недуга Мусолінія досягає останньої стадії. Кажуть, що він тільки й робить, що балакає про свої подвиги та виправдує своє приступлення до війни. Кажуть навіть, що він нині зовсім божевільна людина. На всякий випадок, недуга зробила його вже нездібним сповняти навіть поміркованi вимоги звичайної людини, а не то урядника держави, та що до того такого, що зібрав у свої руки малощо не всю владу. Це, що вся начальна влада зібрана в одні руки хорого диктатора, на один бік ускладнює виконування начальних функцій, а на другий бік облекшує німцям захоплювання контролі, а це загострює поспішним кроком напруження між італійцями й німцями. Це напруження скорше чи пізніше мусить довести до явного зірвання. В такій ситуації промова Бидла певно зробить свою роботу.

НАДІЯ КИБАЛЬЧИЧ

Пропащі Сестри

(Повість).

11)

Оля ще довго стояла біля стежки, чуючи себе так, мов вона не вона і мов світ став не такий як був. Потім вона трошки походила берегом; і ходити було так легко, так вільно. Вона несвідомо чула, що подобається Омельченку, хоч свідомо їй це і на думку не спадало. З самого малку вона завсіди чула від сестри, що вона погана, бо круглովида, кирпата та мала. Ліза їй цим колола очи наче справжнім каліцтвом, з яким соромно і в люди показатися.

Оля тим не журилася, хоч між люди їй було все таки неприємно ходити. Вона не мала ніякого бажання бути гарною, бо навіщоб їй придалася та врода?

А тепер, коли Омельченко пильно подивився на неї, вона подумала, що мати гарне личко булоб дуже радісно...

Здається, це почуття, це бажання моглоб її засмутити, але навпаки вона почула щось таке, ніби очи Омельченка переказали їй, що вона йому до вподоби.

Оля ходила, зупинялася, все хотіла зрозуміти те, що почуває. Потім подумала, чи не забарилася вона до дому і бігом пустилася на гору. Ліза не любила, щоб вона десь знікала.

Вона наблизилась до пекарні і стала.

— Учитель вже пішов — сказала бабуся, вихиляючись з вікна.

Оля швиденько побігла в світлицю і добре подивившись, чи не бачить хто, стала перед зеркалом. Чула себе так, мов робила щось незвичайне, щось погане: Ліза не дозволяла їй дивитися в зеркало, бо то смішно і соромно, і тидко їй, Олі, дивитися на себе.

У дзеркалі відбилася маленька постать і гарненьке рожеве личко. Блакитна сукенка, перероблена з давньої Лізиної — нових Олі майже ніколи не шили — надзвичайно личила до нього.

Оля бачила, яка вона гарна, але не доймала віри своїм очам. Подивилась, подивилась і нарешті рішила, що це блакитна сукня такого дива наробила.

Ліза завела такий лад, що вони обідали раніше, а коли приходив учитель, (це вже пятий, чи шостий) вона нікому не дозволяла входити в їдальню, а сама носила що треба. Коли учитель їв, вона сиділа розмовляла.

З кожним новим учителем бувало так: спочатку розмови були як слід, але, далі, чим більше вона закохувалась, тим більше чіплялась та допікала учителеви. Учителям здавалось, що вона їх ненавидить, бо завсіди намагається робити всякі неприємности. Виходило так і через те, що бачучи байдужість, вона починала дратуватися і через те, що і з молоду любила дратувати тих, що залицялися до неї та таким чином розпалювати їх.

Коли приходив учитель, мати мусіла ніби спочивати, сестра ніби гуляти і навіть з далекого далеку не показуватись йому на очі. Бабуся взагалі ніколи не виходила до панів. Вона тільки була повинна зварити смачний обід та наготовити все, що треба. А часом, розгнівавшись, Ліза докоряла своїх, що вона мусить на всіх заробляти, мусить подавати обід столовникови, наче яка наймичка.

Оля ховалася від учителя, навіть і тоді, коли сестра цього не знала. Учителів вона боялась як огню і вважала їх своїми ворогами, бо через них їй не раз доводилося гірко.

Тоді коли Оля зустрілася з Омельченком на березі, учитель запізнився.

— Чого так пізно? — неприхильно спитала Ліза, на котрої від ревнивих думок на обличчю повиступали червоні плями. Вона вже була певна, що він познайомився з якоюсь панночкою і забалакався з нею. Це їй дуже часто ввижалося.

Учитель, куций, широкий, кудлатий і неповоротний, з сонливими очима, з острахом подивився на Лізу. Він думав, що вона сердиться за те, що він примусив ждати з обідом.

— Чого забарився... м... м... — промимрив він — та зустрівся з Малецьким, а він мене спинив та давай мені розказувати, як йому пощастило на польованю... Аж пять качок приніс, каже... Качки смачна річ, коли їх... нашпирхати салом... м... хи...

— А більше нікого не зустрічали? — спитала Ліза вже не так гнівно.

— А нікого.

— Малецький був сам? — закинула вона помятаючи, що у того є сестра, молода вдова.

— Ні, з собакою...

Ліза заспокоїлася і стала подавати обід. Подавши борщ, вона сіла на канапці проти вчителя і почала жартувати, що він неповоротний, але робила це так дошкульно, що учитель лякався і думав:

— „І за що вона мене так незлюбила? Здається, як їй нічого... все більше мовчу, хіба, що спитає... От ще біда, як була не схоче харчувати! Де я тоді такого смачного борщу наймся? Ніде"! Та і слова не випускав з уст, щоб як небудь ще дужче не розгнівити її. А це саме її гнівало.

Вона висміяла його вигляд, розкритикувала його як учителя і як людину та віщувала найгірші речі. Те все не дошкулювало йому, а от тільки було неприємно, що вона згадує за обідом екзамени і начальство. Екзамени і начальство було найстрашніше в його життю і не міг він спокійно з смаком їсти, коли говорилося про них.

Як би не вони, він би й не нарікав на долю. Правда, колиб зовсім не було роботи, булоб ще краще; про те її все таки можна терпіти. Так собі учиш механічно, як сказано так і показано, а скінчиш заняття, то й вільний. А літом то й зовсім вільний, нічим собі голови не клопочеш. (Д. б.)

За Тиждень

Заява Президента про Свободу й визволення

Президент Рузвелт заявив, що Обєднані Держави воюють за те, щоби задержати свою власну свободу й визволити з неволі ті народи, які завоювали Держави Осі.

Виголошуючи окрему промову в День Колюмба, президент сказав: „Американська перемога буде перемогою Обєднаних Держав, перемогою усіх поневолених народів".

Свобода Західної Півкулі, яку Колюмб відкрив 450 літ тому, тепер загрожена зовні й Обєднані Держави воюють за те, чи вона має далі існувати, чи бути здержана тотальним завоюванням".

Америка Цінить Фабричних Робітників так саме, як Вояків на Фронті

Злучені Держави вважають, що праця фабричного робітника є така важна, як і діяння вояка на фронті. Бо тепер такі часи, що одні і другі працюють для одної і тої самої цілі.

Фабричні робітники, що працюють при виробі воєнного знаряддя, мають тепер нагоду причинитися до улішення продукції. Вони можуть піддавати думки, як по їхньому можна прискорити виріб знаряддя, якби можна заощадити при виробництві воєнних річей матеріял і час. Як хто з робітників піддасть добру думку, то уряд дає йому за те офіційне признання.

Рада Воєнної Продукції вже назначила кваліфікованих техніків, які будуть розглядати піддані робітниками суґестії і, як переконаються, що вони можуть прискорити продукцію воєнного знаряддя, то автор негайно буде повідомлений про те, що його думка є практична. Треба признати, що робітники в американських заводах є люди практичні і думаючі, бо як тільки офіційно проголошено, щоб зголошувались з проєктами, як прискорити воєнну продукцію, то в короткім часі вони піддали 12,000 нових думок, що насипли з 1,300 окремих фабрик, що затрудняють 3,000,000 робітників. Багато з них думок про прискорення воєнного виробництва вже переведено в життя, а ті люди, які піддали практичні пропозиції, вже одержали від влади офіційне признання. В першій групі, що дістала таке признання, було 16 чоловіків і одна робітниця. Вони піддали такі добрі і практичні думки, що як їх переведено в життя, то заощаджено десятки тисяч годин людської праці. Їм усім уряд вислав цертифікати індивідуальної прислуги в продукції воєнного знаряддя.

Пізніше уряд вибере певне число робітників, які одержать від нього цертифікати окремого признання, яке є рівнозначне з конґресовою медалею. Це є найвища нагорода, яку може дістати вояк, маринар або моряк Злучених Держав. Але таке признання від уряду дістануть лиш такі люди, яких думки є незвичайно добрі і практичні, бо уряд не хоче знижувати ваги таких офіційних признань.

Пришпилено Дві Великі Брехні Держав Осі

Департамент стейту і департамент війни вже пришпилили дві брехні воєнної машини націстичної пропаганди. Перша брехня є та, що нібито Злучені Держави дають на війну гроші, а їх союзники дають вояків на фронт. Підсекретар департаменту війни, Джан МекКлой, зробив заяву, що за границею Злучених Держав вже находиться більше як пів міліона американського війська. В перших девятьох місяцях після японського нападу на Перл Гарбор Америка висилала на боєві фронти пересічно по 55,000 війська кожного місяця. Тепер вже вийздить багато більше.

Друга брехня ворожої пропаґанди є та, що нібито на основі довгих кредитів, Америка дає союзникам своє майно, якого вона ніколи від них вже не дістане. Державний департамент зробив через Офіс Воєнних Інформацій заяву, в якій доказує, що на основі „ленд-лізу" Англія вже передала американським збройним силам великі запаси бальонів, гармат, детекторів, антисубмаринових корвет, літаків і машинових крісів для оборони перед нападом ворожих літаків. Крім того, Англія дала Злученим Державам поважне число воєнних кораблів, які бережуть вантажні транспорти на морях.

В Англії та Ірляндії американські війська дістають на основі „ленд-лізу" від британського уряду гармати для легкої артилерії, харчі, а американська повітряна фльота вживає англійських аеродромів і має до своєї розпорядимости 250,000 фахових англійських робітників, що обслугують ті аеродроми. Крім того, англійські „спитфаєрс" супроводять американські бомбовози в часі рейдів, а корабле будівельні заводи в Англії направляють ушкоджені американські воєнні кораблі.

Що відноситься до Британських домінії, то Австралія доставляє американським воякам молоко, мясо, овочі, бавовну, вовняні вбрання і все інше, чого їм на місці потрібно. Австралія також доставляла американській армії харчів на Батані, а австралійські робітники будували для наших жовнірів бараки й майдани для повітряної фльоти. Нова Зеляндія доставляла американській армії харчів, цементу, дерева і давала своїх робітників.

Рузвелт Каже, що Воєнні Злочинці Будуть Покарані.

Осуджуючи продовжування „варварських вчинків", які вороги практикують над безборонним населенням в окупованих краях, президент сказав, що як скінчиться війна, то Обєднані Держави будуть домагатись, щоби воєнні злочинці були віддані в їх руки. Це є одно з воєнних домагань американського уряду. Президент сказав в Білім Домі, що Америка буде кооперувати з Англією й іншими обєднаними державами в тім, щоби була встановлена спільна комісія, якої завданням булоб встановити вину за поповнювані безконечні звірства над цивільним населенням.

„Ми віримо" — сказав президент, — „що лідери, які плянували вбивства тисячів невинних людей, розбійники, які своїми вчинками переступили засади християнства, повинні бути справедливо покарані".

Ворожі Чужинці

Генеральний прокуратор Бидл дав розпорядок, щоби федеральні власти повзяли судові кроки в справі відібрання горожанських паперів членам німецько-американського Бунду. Вони уважаються ворожими чужинцями і мають бути інтерновані. Він заявив, що Еф Бі Ай має докази на те, що около 500 членів Бунду вибрали горожанські папери тільки на те, щоби мали спромогу вести в Америці підривну роботу. Прокуратор Бидл сказав, що до першого жовтня цього року Рада Переслухання Ворожих Чужинців розібрала 7,177 скарг ворожих чужинців і з того числа 6,199 душ або інтерновано, або пущено на волю з тим застереженням, що мають в певний час зголошуватись до уряду і доказувати, чим вони займаються. Також сказано, що від початку війни дотепер Еф Бі Ай арештували 11,372 ворожих чужинців.

Занехання „Нового Ладу"

Недавня промова маршала Ґеринга правдоподібно є найбільшою сензацією, що вийшла з Німеччини з часу виїзду Геса. Ґеринг заявив майже дослівно, що для того, аби прогодувати німецький нарід цієї зими, націсти будуть конфіскувати, як буде потрібно, всі запаси харчів в окупованих країнах, що ще остали. Особливість промови Ґеринга полягає не в тім, що націстична влада намірюється вжити такого способу, а в тім, що вони ввизнали необхідним оголосити про те всьому світові. Звичайно, грабунок селянських господарств, складів, худоби, гуртових крамниць та крамниць дрібного продажу систематично провадився націстами у всіх занятих ними країнах. Що вражає, це нахабна заява, що „німці скорше всіх інших народів дістануть харчі". Не треба мати розум Макіавеля, аби зрозуміти, що найбільш правильним способом було би спочатку перевести ті жорсткі міри без зайвих розмов, а потім поставивши Европу перед доконаним фактом, скласти вину за голод на когось іншого, найліпше на ворогів Німеччини. В дійсности німці користувались до тепер цим способом, грабуючи Данію, окуповану Францію, Норвеґію, Бельґію, Голяндію, Люксембурґ та інші країни.

Щож примушує націстів тепер заявляти, що вони воліють, аби вимерли з голоду всі данці, норвежці, французи, бельгійці, голяндці, люксембурці, італійці, мадяри, румуни, хорвати, болгари, фіни, поляки, греки, чехи, серби, ніж зменшити харчові пайки німцям? На це може бути тільки одна відповідь. Німецький нарід знає, який поганий врожай був за останні два роки і добре памятає голод в 1918 році, тому страшенно боїться голоду.

Таким чином промова Ґеринга вказує на признання про занехання плянів „нового ладу в континентальній Европі", поскільки це торкається теперішньої війни. Европа, економічно обєднана під проводом Німеччини, з населенням підбитих країн в ріжних ступнях невільництва, відповідно придуманої націстами політично - расової теорії — це одна справа. Але Европа, з населенням, що складалось би тільки з пару десятків націстів — це інша справа. При такім положенні „новий лад" не може існувати. Уявляти Европу, в якій всі вигинулиб з голоду за винятком німецьких грабіжників, які все малиб унаслідити, є явною дурницею. Цю дурницю повинні бачити і самі німці. Цілком ясно, що в таких умовах Німеччина не моглаб провадити далі війни. Там і тепер спостерігається надзвичайний брак робітництва і не тільки у воєнній індустрії, але й для „широких плодючих земель", захоплених німцями. Крім того, голод таких величезних розмірів, на які натякає Ґеринг, викличе напевно жахливі епідемії, від яких Німеччина може загинути скорше, ніж вони досягнуть її ворогів, віддалених від неї морями.

В промові Ґеринга звучить відгук іншої, вже знаної нам загрози, втягнути ціле людство до загибелі, коли прийде їх власний кінець. Але в цій загрозі можна також почути розпучливу ноту. Іншими словами, Гітлер тепер є в положенні грача, якому на початку йшло дуже щастило, але пізніше щастя відвернулось і тому він намагаючись направити спрату, робить все більші й більші ставки.

(„Вашингтон Пост").

З Життя Громад і Організацій

КЛІВЛЕНД, О.

Признання українській інституції.

„Ди Юкрейніен Сейвінг Ко." одержала на руки секретаря, п. Івана Тарнавського, письмо від департаменту скарбу в Вашингтоні, в якому пишеться, що ця українська інституція є „на почесному місці" щодо розпродажі державних воєнних бондів і стемпсів, та що це було проголошене в „Федерел Гом Лони Бенк Рівю". Державна скарниця дякує за працю і каже, що „це додає охоти", коли мається такі інституції як згадана українська установа, що так ревно працюють для справи поширення кампанії за продажу воєнних бондів.

До цього треба додати, що ця установа продала досі бондів на суму $200,000. Сама закупила бондів на $60,000.

НЮ БРИТЕН, КОНН.

Українці з американським і українським прапором у воєнній параді національностей.

Доходили до нас сумні вісти, що десь по якихсь громадах українці не могли виступати побіч американського прапору теж і з українським, отим народнім жовто-блакитним прапором. Тож і нераз думав собі, а як то буде в нас, як прийдеться брати участь в якомусь публичному виступі. Скажу правду, що тепер працюю, можна сказати, день і ніч, бо така вимога краю. Тому і не так дуже стає часу на інші справи. Нема часу навіть добре прочитати газету, як бувало. От недавно іду до роботи, а бой-скавт тиць мені в руки летючку. Поглянув на неї й очам своїм невірю. Бачу велике оголошення про велику воєнну параду-манифестацію, а в ній зазначено, що говоритиме о. Фіні про свої враження з війни з японцями, а співатиме Український Хор, якого чудових пісень вартує послухати. Оголошення від імені „Комітету Обєднаних Держав для Продажі Воєнних Бондів". Написано, що ріжні нації виступлять з своїми прапорами і музиками. А я думаю собі: от, десь по якихсь інших містах, ніби не дають українцям зовсім виступати в такім виді; як вони собі бажалиб, а тут ще ставлять їх на видному місці.

Спішу означеного дня, 11. жовтня, в годині 2-гій сполудня до величезної галі „Стенлі Арінa". Бачу, що є ріжні групи: американці, англійці, греки, китайці, українці, литовці, чехо-словаки, французи. Всі з своїми державними прапорами. Українська група — з жовто-блакитним прапором. Впорядчик, Николас Ірен, проголосив, що на салю ввійде перша українська група. Ввійшов Український Хор, всі в українських народних строях. По одному боці був звіздистий американський прапор, а по другім український жовто-блакитний. Як і шли на сцену публика гарячо їх оплескувала. Відспівали три пісні під проводом Б. М. Хоптяка. І знову загреміли рясні оплески. Потім говорили ріжні бесідники, як мейор міста Джордж А. Квінглі, що говорив про боротьбу на життя і смерть, ще важнішу ніж та, коли Америка боролась за соборність і єдність. Адв. Монкевич говорив про вагу небезпеки, що нам грозить, а Миссис Гойт С. Піз, що прибула з Англії, про духа, що обєднав весь англійський нарід. Та найцікавішою була промова о. Льва В. Свінія, що розповідав про свої переживання в Японії, де був інтернований. Казав, що воліб він бути в Америці в Сінґ Сінґ, ніж в Японії в таборі інтернованих. Парада закінчилась закупном воєнних бондів. Місцева газета, що це описує, також подає, що були прапори Злучених Держав, Англії, Росії й України. Очевидно подано й про інші держави. Україну заступав наш жовто-блакитний прапор.

Дуже гарно виглядало, як при кінці всі прапори уставлено на фронті, при чому відспівано американський гимн.

Присутні розійшлися з тим, що не можна пропустити цього, що найважніше й не купити воєнного бонду. Ось тут і слово до українців. Ми були свідками, як пошановано тут і прапор того народу, з якого походимо, а який тепер є під гнетом Гітлера. Наші сини є в американській армії, щоб допомогти знищити в світі насильство, щоб забезпечити свободу нашому краєви, а також і іншим краям і народам, а в тому і нам дорогому українському народови. Тому допоможім Америці виграти ту війну! Купуймо воєнні бонди! А в нашому місті допоможім Молодечому Клюбови виконати його завдання, а він хоче спродати бондів на $10,000. Купіть від них ті бонди, щоб наша молодь відчувала гордість, що її батьки люблять Америку і нею дорожать та її боронять.

М. Т.

Томас Е. Дюї Порівнює Рекорд Партій у Стейті Ню Йорку

„Нині ми відкриваємо кампанію, аби зробити нюйорський стейт жизненним чинником у боротьбі за розгром Гітлера й японців" — такими словами почав свою промову Томас Е. Дюї, відкриваючи формально свою кампанію як кандидат Републиканської Партії, радіовою промовою, виголошеною з Рочестеру 14. жовтня.

Дюї признав, що війна не є політичним питанням цеї кампанії, але питання, яку ролю грає стейт у війні, являється питанням кампанії.

Далі Републиканський кандидат вичисляв заслуги Републиканської Партії у стейтовій леґіслятурі. За останні чотири роки ця партія мала більшість у обох палатах в Олбані. Від членів цеї партії походили просто всі проєкти суспільної поправи. Вона переводила поліпшення робітничого законодавства. Вивела законодавство про безробіття з хаосу, поширила його й примінила до практичного життя. Вона перевела закон, що заборонює відмовляти комунебудь заняття за його расу, віру чи колір шкіри. Вона поклала край дискримінаціям у фабриках. Вона внесла проєкти законів про поправу рільництва.

Коли порівняти з тим рекордом рекорд Демократичної Партії, то покажеться, що вона була часто партією реакції. Через 8 літ править Демократичною Партією її найбільше реакційний елемент.

Хтож повинен би кермувати великими проблемами стейту, звязаними з війною? — питався Дюї. Чи люди, які розмякли, сидячи в глибоких вибоїнах вигідної рутини? Чи може треба покликати людей енергійних, жвавих, поступових? Чи маємо ми в цю крізу робити, як Демократи на своїй конвенції в Бруклині, що віддали партію в руки реакції?

Я вірую й молюся за те, що наступна адміністрація стейту Ню Йорк буде відповідати воєнному часові, — говорив при кінці своєї промови Томас Е. Дюї.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ЯК ЦЕ РОБИТИ.—Деякі британські вояки мали більше досвіду з цими гарматами американської армії, присланими до Ірляндії, тому й вчить тут брітієць американців, як обслуговувати цю легку протилетничу гармату.

LIBERTY LIMERICKS

"War Bonds," said an angler named Wade,
"Are the sportingest catch I have made—
They'll save us our freedom
And then, when we need 'em,
They're good for more cash than we paid!"

Help sink those Japanese "Salesmen"! Put a full ten percent of your income into War Bonds or Stamps, every pay day. It's VITAL.

U. S. Treasury Department.

Українські Стінні

КАЛЕНДАРІ

на

1943

РІК

- У гарних кольорах
- Календаріюм друковане українською мовою
- Свята означені читким червоним друком

1 за 25ц.

6 за $1.25

Належитість треба посилати разом із замовленням.

На C. O. D. не висилаємо.

[ ] Гетьман Мазепа на коні
[ ] Засвистали козаченьки
[ ] Тарас Шевченко — Кобзар
[ ] Христос добрий пастир
[ ] Серце Пресвятої Діви Марії
[ ] Серце Ісуса Христа
[ ] Святий Николай
[ ] Вашингтон і Лінкольн
[ ] Бетси Росс шие Американський прапор
[ ] Гірське село в Америці
[ ] Зимовий вид — Вихід на прогульку
[ ] Діти, що їх ангел стереже
[ ] Чотири ріжні форми Американської армії з прапорами.

"Svoboda"
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

ПАТРІОТИЧНА ІМПРЕЗА УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ В НЮАРК

КОМІТЕТ ВИБОРЧОЇ ЛІҐИ
И ВСІ УКРАЇНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ В НЮАРКУ

влаштовують

В ЧЕСТЬ ВОЯКІВ АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ І ЇХ МАТЕРЕЙ

ВЕЛИКИЙ БЕНКЕТ

В НЕДІЛЮ, 24. ЖОВТНЯ 1942 Р.

в 7. год. ввечір

В УКРАЇНСЬКІЙ ЦЕНТРАЛІ, 180 WILLIAM STREET, NEWARK, N. J.

На бенкеті буде відслонений

SERVICE FLAG

БУДУТЬ ПРОМОВЛЯТИ: Майор Ф. В. Сміт, п. О. Ревюк, о. д-р В. Клодницький, п. Микола Тарнавський. — Матері, що мають своїх синів у війську, одержать в часі бенкету американські прапори.

Просимо всіх, що взяли тікети до розпродажі, віддати тікети і гроші комітетови найдальше до середи, 21. жовтня ц. р., щоб він знав, на скільки осіб приготовляти вечеру та впорядкувати збірку, яку мається вручити на бенкеті військовому представникові.

Матерей, котрі ще не подали, кілько їхніх синів є при війську, просимо це зробити до середи, на адресу 180 William Street.

Українці Громадяни Нюарку! Зробіте вагу хвилі й піддержіть усіми силами патріотичні й гуманітарні заходи Комітету.

Вступ на бенкет $2.00. Вступ на танці 65с. Оркестра В. Гагена.

ЗА КОМІТЕТ: адвокат І. Романишин, пр.; п-на Г. Гавриляк, секр.

РІЗДВЯНІ КАРТКИ

З КОВЕРТАМИ
З ГАРНИМИ ВІРШАМИ

5 центів штука. — 6 за 25 центів.

Не чекайте до останньої хвилини з замовленням, а замовляйте картки тепер, поки ще є добрий вибір. Замовлені пізніше різдвяні посилки можуть задержатися на пошті через світочну глоту й Ви їх не отримаєте начас. Виплітьте моні-ордер, або марки сьогодня і будьте певні, що будете мати чудові картки на Різдво.

Належитість треба залучити разом з замовленням
"SVOBODA," P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

На C. O. D. не висилаємо.

Вишліть мені .... карток за що залучаю $ ....

Імя ....

Адреса ....

Місто .... Стейт ....

Жіноча Сторінка

Жінка і Громадська Сила

Що жінок звикли зачисляти до більш етичної та моральнішої частини людського роду — то це не заслуга когось, що хотів жінкам приподобатися, чи легким коштом їх вивищити. Жінки мають у своїх руках такий цінний аргумент, як статистику, що начислює скільність вязниць та карних заведень, призначених для мужчин, непропорціонально більшу, чим для жінок. Вчені стараються на ріжні способи вияснити факт, що жінки менше схильні до тяжких злочинів та проступків, що більше в них охоти до посвят, безінтересовности та інших вчинків. Одні находять джерело у вроджених чуттєвих та умових прикметах жінки та її природньому післанництві — інші вважають її вищий моральний стандард вислідом самих тільки зовнішних обставин, що віками держали жінку дома, за плечима та на хлібі чоловіка, який мусів сам здобувати усе та промощувати шлях не лише для себе, але й для жінки. А така праця — це нерідко нагода зійти з правої дороги, звихнути чоловіче достоїнство, збрататися з проступком.

Великий зріст самостійних зарібкових занять серед жіноцтва, що припадає на наші часи, не потвердив цьої останньої теорії. Бо не записався він якимось наглим зростом злочинности серед жінок-професіоналісток, що після цеї засади мусілоб було наступити. Навпаки: жінка, яка руками, або головою заробляє тепер на хліб власний чи своєї рідні, починає виявляти нові, незнані до цього часу у неї, додатні прикмети, як пр. менше легкодушне орудування грошам, збільшене почуття відповідальности і т. п.

Але при цьому немає сумніву, що родина та хата усе була і буде найпевніщою остоєю для жінки. А занепад етики та моралі, більше ніж інше, грозить родині розвалом та позбавленням жінки грунту, на якому вона може найбільше зі себе дати, а для себе дістати. Тому жінка, стоячи на сторожі етики та моралі, кермується побіч іншого теж своїми найбільш животними інтересами: береже чогось, що від нього залежить її істнування.

З особистої ділянки жінка перенесла теж на свій організаційний терен виразні етичні засади. Від часу, коли почав будитися до життя т. зв. „жіночий рух" — праця зорганізованого жіноцтва усе іде у цьому напрямі, щоб засади етики та моралі кермували теж цілим громадянським життям. Чи то акція милосердя — як початкова форма жіночого зорганізованого життя — чи пізніша громадянська та політична діяльність. Не тільки кличі та статути, але й практична праця жіночих організацій не знає хитких компромісів чи спекуляцій, на яких лежить тінь неетичної громадянської поведінки. Досить поглянути на американське жіноцтво, яке є прикладом найбільших жіночих досягнень у ділянці політики та громадянського життя. Не було випадку, щоб якась провідна жіноча організація чи авторитетна одиниця, що репрезентує жіночий рух, скомпромітувала себе непевним „політикерством", міняла орієнтації, чи вирікалася засад за ціну практичних досягнень чи особистих концесій. Навпаки — навіть у такому часі, як цей воєнний, зі сторін жіноцтва паде саме найбільше осторог, щоб за ціну політичних користей не відходити від американських святощів та ідеалів.

Можемо бути гордими на це, що наше зорганізоване жіноцтво у Старому краю теж розуміло своє завдання як підойму громадянської моралі, і захороняло її тоді, коли нації цього треба було. Наші жіночі установи при нагоді своїх зїздів та на сторінках своєї преси ніколи не вагалися пятнувати негромадянські вчинки організацій, чи провідних одиниць, які могли шкодити нашому імені, чи деморалізувати загал. Досить пригадати поставу нашого жіноцтва при останніх виборах до польського сойму та сенату. Хоч наш політичний провід приймив умовини, на яких польський уряд давав йому можність вибрати зменшену скількість наших послів та сенаторів — зорганізоване жіноцтво проголосило бойкот виборів, уважаючи цілу політику обидливого для нашої національної чести. До якого ступня сильною була громадянська етика у поодиноких жіночих провідниць — пригадую факт, що жінка одного нашого посла, який мав би був нагоду у цих виборах знова дістати мандат, одна з перших підписали цю бойкотуючу відозву. А у особистих відносинах втрата для її чоловіка мандату значила малощо не позбавлення середників до життя для них обоїх, бо звичайна чоловікова професія давала можність менше, як марного прожитку. Там, на галицькому терені цей факт вважався цілком звичайною, правильною поведінкою. Сьогодня, з перспективи наших тутешних громадських відносин він видається мені геройством!

У кого заховалася ще старокраєва жіноча преса, цей найде багато доказів на це, як на кождому краці наше зорганізоване жіноцтво боролося за високий етичний позем у громадянських відносинах. Стояло на цьому становищі, що народови, який не має своєї держави, навіть у політиці не мож позволити собі на ніщо таке, що моглоб наразити наше імя на неславу, чи внести згіршення між власні ряди громадянства. Заклики до співпраці між нашими політичними партіями, організаціями, порозуміння між пресою — це все справи, яким наше жіноцтво присвячувало увагу та старалося мати на них свій вплив.

Право українського народу на свобідне, самостійне життя — це справа, якої ми усі звідсіля боронимо. Не легко воно приходить сьогодня. Як біля чоловіка, що в нещастю, і коло нас присідаються політичні гиени, що підшептують нам ріжні речі, щоб не для нас, та нашого народу, але для себе та своїх таборів витягнути із цього найбільшу користь. Підшептують нам нові організації, виречення народних святощів, неетичні торги, згіршаючі умовини. Обвинувачують нас та страшать, щоб розбити нашу єдність та організаційну силу, позбавити доброго імени, що його тут ми придбали.

У таку хвилину треба більше чим колинебудь, щоб у наше громадянське життя ввійшов сторож громадянської етики — зорганізоване жіноцтво. І жадав від цих, хто в громадянстві покликаний до цього, енергійної оборони нашого імени та нашої чистої справи. Оборони гідної нашого громадянства — чесними способами та прямими дорогами.

Клявдія Олесницька.

І МАТИ ЗГОЛОСИЛАСЯ ДО СЛУЖБИ. — До канцелярії жіночого помічного армійського корпусу в Ню Йорку зголосилися оноді: 42-літня Лилиен Авербах та її 21-літня дочка Айрін. Пані Лилиен Авербах (на світлині: друга з лівої сторони) служила в першу світову війну при відчитуванні шифрових телеграм.

10% SAVED NOW OR 100% TAKEN BY THE AXIS LATER!
BUY WAR BONDS

Батьки й Діти

(Воєнний спомин).

На прикінці світової війни назначили мене на італійському фронті старшиною пропаганди в полку, в якому я служив, а як такому передано мені також цензуру листування жовнірів з їх родинами. Був це один зі східно-галицьких полків, але помилявсяб той, хто думав би, що там переважали українці. В другій половині війни Австрія перестала вірити своїм жовнірам і боялася чисто національних полків. Особливо не вірила чехам і розкидувала їх по всіх частинах своєї армії. Не вірила й сербам, словінцям, словакам, а українцям не вірила ніколи й передтим. Німців знова розкидала по словянських полках, як сторожів вірности.

В моьому полку було зовсім те саме. Українці, поляки, чехи, словаки, хорвати, словінці, німці, ба навіть деякі румуни й мадяри замішалися. Побувавши в часі війни серед ріжних словянських народів, кожний з нас засвоїв собі настільки знання їх мов, що лист міг прочитати та головний його зміст зрозуміти. А хоч я мав помічників-рецензентів, то все таки був обовязаний особисто переглядати деякі листи. Не є це приємна праця, а й пожиточною вона не була, бо ледви, чи в тих часах загального огірчення знайшовся би був хтось, хто робив би квестію із того, що там „з краю" щось „неблагонадійного" написали і не допускав би гарячо очікуваного жовніром письма, або його листа не пустив би до краю.

Не дивлячися на те, я зачав пильно читати листи, бо по деякому часі мене як учителя зацікавило дуже одно питання: наскільки в тім сумнім і прямо страшнім часі ріжні народи цікавляться своїми малими дітьми і що саме їх цікавить. На протязі 10 днів я робив записки, котрі доховалися в мене досі.

Щоби рахунок був простий я рішив прочитати по 30 листів від кожного з народів, але це вдалося мені тільки частинно, бо за той час від деяких народів стільки їх не було, тому, що й осіб було мало. Отже я прочитав: українських 30, польських 30, чеських 30, німецьких 18, інших 10. Я поставив собі два питання: 1. скільки листів говорить про діти взагалі; 2. скільки говорить про виховання дітей і їх науку. Отже писали:

Українці: на 30 листів — 6 про дітей — 1 про виховання, поляки: на 30 листів — 9 про дітей — 4 про виховання, чехи: на 30 листів — 27 про дітей — 22 про виховання, німці: на 18 листів — 16 про дітей — 16 про виховання, інші: на 10 листів — 8 про дітей — 6 про виховання.

Були це листи від жовнірів і до жовнірів. До жовнірів писали найчастіше матері їх дітей, а мати все любить писати про діти. Власне тих 5 українських листів писали матері, але цей 1 лист про виховання писав батько — мати ні одного!

Цей рахунок не вимагає ніяких пояснень! Додам тільки одно дуже цікаве явище. Серед чеських листів, котрі писали про дітей, була значна скількість листів, писаних молодим хлопцями як братами даних дітей і дівчатами, їх сестрами, а в двох випадках наречені писали до своїх хлопців про їх малих братчиків, як зачинають ходити до школи і т. д. Чехи писали про дітей дуже ніжно, німці журилися відживлюванням, але наказували конче дітей учити. Двох чехів і один поляк забороняли дітям „жебрати" при військових кухнях.

Українці цікавилися головно стратами в домашньому інвентарі, тому від родин діставали дуже подрібні звіти про домашній скот і т. п. Ті виїмки, що писали про дітей, доносили в 3 випадках про народження, при чому одна жінка виразно нарікала на це.

— — — — — — —

Вертаючи по розпаді Австрії з італійського фронту — всі ті народи, організувалися в національні полки — українці переважно тікали, хоча були спроби й їх стягнути. Щойно в дорозі дехто причіпляв жовто-блакитну національну кокарду. Та коли наблизилися до Галичини, то значна скількість цих кокард щезала...

Чи не винно цьому якраз таке мали заінтересування в нашого загалу вихованням молодого покоління? І чи дивуватися, що ми й досі не засіли „в народів вольних колі"?...

Яків Романенко.

Зріст Ролі Жінок у Політиці

„Хочу звернути увагу на один факт великої ваги для майбутнього", — говорив д-р Чарлс Муцікато, республиканський кандидат на становище конґресмена зо стейту Ню Йорк, в одній зо своїх передвиборчих промов. „Це є моє глибоке переконання, що участь жінок у голосованні розбуджує для цеї війни кращі надії, ніж це було в першу світову війну. Жінки вже тепер показують, що вони мають для війни не лише відповідні почування, але й розум. Вони певно дадуть свій вклад і в мир, і цей вклад буде певно незрівняно більше конструктивний, ніж він був підчас версайского мира. І най Бог змилосердиться над нами, як вони цього не зроблять!

„Тимчасом тепер найбільшу нагоду жінкам дає політика. Поперше, очевидно, голосування. Це перший акт громадянства. Цього справді не можна зрозуміти, як американський громадянин може цей обовязок занедбати. Але цього ще не досить. Наші мужчини на війні. Тому на американські жінки спадає більший громадянський обовязок: вони мусять тепер займатися більше думками про політику, плянуванням і керуванням політичної акції".

ФАРМИ НА ПРОДАЖ

ВДОВА ПРИМУШЕНА ПРОДАТИ 50-АКРОВУ ФАРМУ

Дуже добре загосподарена фарма, близько Трентон, Н. Дж. Земля огородова. Девятькімнатний дім прямо новий, трактор, фармерська машинерія, 8 штук худоби, 80 свиней, 100 качок, 500 курей, 25 гусей, индики і багато іншого дробу. Фарму можна набути на вигідних услівях малої сплати. В теперішнім часі найкраще забезпечити свої гроші у воєнних бондах, або в добрій фармі. А це найбільш безпечне місце для ваших грошей, то є купити собі фарму.

Спішіться, щоб не було запізно.

SATZEWICH REAL ESTATE,
32 East 7th St., New York, N. Y.
Phone: GRamercy 3-0713.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

ПОТРІБНО ЖОНАТИХ ЧОЛОВІКІВ в віці понад 45 літ. Постійна праця в фабриці паперу. 50 миль від Ню Йорку, краєве окруження, близько школа і церква.

PARK TISSUE MILLS,
Телефон: Mury Hill 4-0960.

ДАРОМ вишлемо кожному зразок (SAMPLE) Карпатського Чаю з найліпшого гірського зілля, на недомагання жолудка, печінки і нирок. Велика пачка коштує 50¢.

● ГРУДНЕ ЗІЛЛЯ, природне средство припоручають тим, що терплять на впертий кашель, біль горла і задуху. Пачка коштує 50¢.

● ЗІЛЛЯ НА БОЛЮЧІ НОГИ. Дуже помічне. Як його уживати, надруковано на баксі. Велика пачка 50¢.

● МІШАНІ КОРІННЯ, на нестравність, брак апетиту, корчі. Добре також на запах до горівки. Пачка 50¢.

Хто купить 4 пачки нараз вище згаданого зілля за $2.00, дістану одну пачку даром.

Маємо всякі лічничі зілля, листя, цвіт, кору, ягоди, коріння, ладан, живицю і т. д. Продаємо гуртом і детяльно. Для шторників і продавців відповідний опуст.

Замовлення посилайте на адресу:
UKRAINIAN BAZAAR,
170 E. 4th St., New York, N. Y.

ВАСИЛЬ ПРИШЛЯК
ВИРІБНИК І ПРОДАВЕЦЬ МЕБЛІВ
"GRANT CIRCLE UPHOLSTERY CO., Inc."
2469 WEBSTER AVENUE
Near 188th St.
BRONX, N. Y.

Має на складі РІЖНІ МЕБЛІ доброї якости, по дешевій ціні.
Telephone: FOrdham 5-4666.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

НИЖЧІ ЦІНИ

Ми можемо дати значно нижчі ціни, бо ми знизили значно свої сподівані видатки.

Наше заведення є цілковито викінчене, але цього не зроблено для хвальби із жахливими коштами удержання. Тут ви защадіть гроші — розумно!

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS
77 Morris St., Jersey City — 34 E. 25th St., Bayonne
Phone: BErgen 4-5989 — Phone: BAyonne 3-0540

Д-Р С. ЧЕРНОВ
● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крови для подружого свідоцтва.
● Гемороїди й желяки лікується без операції.
223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY. Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години: 10—8; неділя 11—2.
Жінка-доктор до обслуги.
X & Флюроскоп.—Екзамінація $2.00

ЦІЛИЙ ПОХОРОН з цею прегарною металевою труною, двома автами, караваном, бальсамуванням, вживанням Похоронного Дому і т. д. $295.00

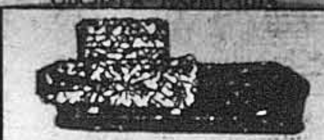

Все, чого треба, з виїмком одіння й належитостей за церковну відправу й цминтар.
S. KANAI KAIN
433 State St., Perth Amboy, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребами по ціні так низькій як $150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА

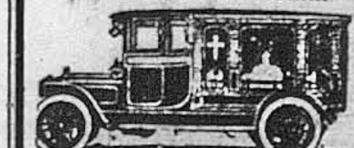
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as $150.
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ Й ОКОЛИЦЮ

МИХАЙЛЮ НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРІБНИК

ЗАНИМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel.: MElrose 5-6577

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 655. В дивнім краю.

Як почало розвиднятись і наші розбитки якслід розглянулись довкруги, вони видали радісний окрик. Недалеко від них виднів беріг суші.

Вони не барились довго, а почали плисти до берега. Тих, що не вміли плавати Тарзан сам переносив через вузький канал, що розділяв їх від суші.

Діставшись на беріг деякі пасажири зо зворушення падали на землю і цілували її. Вони дякували Богови за спасіння.

Тарзан глибоко застановився. Він знав, що в диких краях небезпека жде на кожному кроці. Та не сподівався й він сам, які небезпеки їм прийдеться переживати.